

ÂŞIK DAİMİ

Osman Aktaş

Ben Âşık Daimi'yi Erzurum radyosunda "Ne ağlarsın benim zülf-i siyahım" deyişiyle tanıdım. Babamın da, rahmetli anamın da dillerinden düşürmedikleri deyişlerden birisiydi. Deyişin en sevdiğim kısmı ise "Yusuf sabır ile erdi Mısır'a / Bu da gelir bu da geçer ağlama"

Nasıl tanıştığımızı hatırlamıyorum, ama saygıdeğer dostum Tayyib Atmaca'nın kurup yönettiği e-dergi "Hece Taşları"nda bir dizi yazıya başladık. Bir kalem şairi, bir saz şairi tanıtımı ile yola çıktık. Bir süre yazdık. Sonra benim ailevi sorunlar yüzünden yazı yazma işini bir süre askıya aldık. Aradan bir süre geçti Atmaca da bu arada Maraş'a uçtu. Derken bu yazı dizisine yeniden dönmeye karar verdik. Ben de çocukluğumun kahramanları arasında kendisine sağlam bir yer edinen Âşık Daimi'ye gönlümüze ettiği hitap ve hoşnutluğun bir küçük minnet borcu olması hasebiyle bu yazıyı kaleme almaya karar verdim. Beni ve ailemi bu kadar etkileyen ve her fırsatta ailece rahmetle andığımız Daimi hakkında kısa bir bilgi vereyim istiyorum.

Daimi, Erzincan'a bağlı Tercan bağlı Karahüseyin Köyü'nde (bu köy daha sonra Çayırılı'ya bağlanmıştır) aile İstanbul'a göç ettiği için Daimi İstanbul'da doğmuştur. Asıl adı İsmail Aydın'dır. Âşık Daimi, üçü erkek olan yedi çocuklu bir ailenin evladıdır. Bu yörede Daimi'nin ailesi Alibabaoğulları diye tanınmaktadır. Daimi'nin her iki dedesi de saz şairidir. Babası Musa Dede, annesi Selvi Ana'dır. Babasıyla annesi aynı zamanda amca çocuklarıdır.

Daimi daha dört beş yaşlarındayken ailesi, önce Tercan'a, sonra, Sivas'ın Kangal İlçesine, II. Dünya savaşları sırasında da tekrar Tercan'a göç etmiştir.

Âşık Daimi, ilk saz derslerini Dursun dedesinden almıştır. Anılarından öğrendiğimize göre Âşık Daimi'yi dedesinden önce etkileyen iki halk ozanı olmuştur. Bunlardan birisi Potik Dede, diğeri, ise Eyüp Dededir. Daha sonra Daimi, yaklaşık iki buçuk yıl Davut Sulari'nin çıraklığını yapmıştır. Âşık Daimi de ustası Davut Sulari gibi rüyasında bade içerek mest-i elestlere karışan bir halk ozanıdır. Bunu kendisinden öğreniyoruz.

*"Dem vurup dolaştı şem-i pervane
Kül eyledi vücudumu nar aldı
Bir bade içirdi çeşm-i mestane
Aklımı başımdan nazlı yar aldı"*

Sulari ile birlikte yöre yöre dolaşan Daimi bu bakımdan "Gezgin Halk Ozanları" geleneğimizi sürdürenlerden olmuştur. Bu gezintileri esnasında çağdaşı olan çok sayıda ozanla tanışmak ve onlardan feyz almak olanağını bulmuştur. Bununla birlikte Âşık Daimi'nin, Âşık Veysel, Davut Sulari, Ali İzzet Özkan, Âşık Dursun Cevlani ile tanıştığını biliyoruz. Âşık Beyani, Mahzuni Şerif, Ekberi ondan yaşça küçük olduğu halde Âşık Daimi'nin beğendiği halk ozanlarıdır.

Âşık Daimi, 1951 yılında sevdiği Gülsüm Hanımla evlenmiş, bu hanımından yedi çocuğu dünyaya gelmiştir. "Ne ağlarsın benim zülfü siyahım" deyişini hanımının hastalığı sırasında söylemiş olduğu sanılıyor.

*"Ne ağlarsın benim zülfü siyahım,
Bu da gelir bu da geçer ağlama.
Göklere erişti figanım ahım,
Bu da gelir bu da geçer ağlama.*

....

*Daimi'yim her can ermez bu sırta,
Gerçek kâmil olan yeter o nura.
Yusuf sabır ile vardı Mısır'a,
Bu da gelir bu da geçer ağlama.*

Askerlik görevini ise 1960 yılında Isparta da tamamlar. Askere gitmeden önce bir trafik kazasında babasını kaybeder. Bu olaydan sonra çocuklarının da eğitimini düşündüğü için Erzincan'a taşınırlar. Özellikle bu yıllar, yörede duyulduğu ve sevildiği dönemdir. Aynı zamanda kendisinin de âşıklık geleneğini pekiştirmesini sağlamıştır. Erzincan'da iki yıl kaldıktan sonra İstanbul'a yerleşirler. 1962'den sonra yeniden İstanbul'a dönen Daimi ölümüne dek orada yaşamıştır. Geçmişi dolayısıyla Daimi Baba, Teranlı Daimi gibi adlarla anıldı.

Önceleri usta malı türküler söyleyen Âşık Daimi daha sonra kendi deyişlerine ağırlık verdi. 1948 yılında "Bir seher vaktinde indim bağlara" dizesiyle başlayan ilk şiiriyle yüzlerce türkü kazandıran Âşık Daimi, TRT tarafından açılan sınavı kazanarak TRT belgeli halk sanatçısı olmuştur. İstanbul radyosunda sözleşmeli sanatçı olarak çalışırken aynı zamanda bir saz evi açmış bu saz evinde çok sayıda öğrenciye saz ve âşıklık dersi vermiştir.

Önceleri usta malı türküler söyleyen Âşık Daimi daha sonra kendi deyişlerine ağırlık verdi. 1948 yılında "Bir seher vaktinde indim bağlara" dizesiyle başlayan ilk şiiriyle yüzlerce türkü kazandıran Âşık Daimi, TRT tarafından açılan sınavı kazanarak TRT belgeli halk sanatçısı olmuştur. İstanbul radyosunda sözleşmeli sanatçı olarak çalışırken aynı zamanda bir saz evi açmış bu saz evinde çok sayıda öğrenciye saz ve âşıklık dersi vermiştir.

İstanbul'a gelmeden önce Alevilik inancına ve kırsal kesimin zevkine uygun deyişler söyleyen Âşık Daimi kente göçtüktan sonra şiirlerinde kentli konulara sosyal sorunları ele alan deyişlere yönelmiştir. Halkı dolandıran kişilerden, geri kalmışlıklardan doğunun sorunlarından köylülerin yoksulluğundan yurt dışında yaşayan göçmen Türklerin çektiği hasretlikten söz eden şiirlere ağırlık vermeye başlar.

*"Evvel bizim ile ikrar eyleyip
Sonra delalete batanlara yuf
Gelip cemimize Pazar eyleyip
Anı da ağyara satanlara yuf*

...

*Daimi'yem ölsem dönmem sözümden
Fark etmişem kemlik yoktur özümden
Gerçek olan belli olur gözümden
Taşı mercan diye tutanlara yuf*

Yurt içi ve yurt dışı çok sayıda konsere katılan sanatçının dokuz yüzden fazla şiir yazmış olduğu sanılmaktadır. Özellikle yaşamının son 20 yılında birçok genç ozanı etkilemiştir. Uzun yıllar birçok sanatçı ve ozana bağlama dersleri vermiştir. Türkiye ve Avrupa'nın çeşitli kentlerinde konserler vermiş, onlarca kaset ve plak doldurmuştur. Şiirlerinde sevgi, doğa ve her türden ayrımcılığı eleştiren, insan ögesini öne çıkaran konuları işlemiştir. Kızı Yedigâr Aydın Orhan tarafından hazırlanan Daimi'nin tüm şiirleri ve deyişlerinin toplandığı kitap "Âşık Daimi, Hayatı ve Eserleri" (1999) adıyla yayınlanmıştır. 17 Nisan 1983 tarihinde aramızdan ayrılmıştır. Mezarı İstanbul, Karacaahmet türbesi yanındadır.

Çok sayıda plak ve kaseti bulunan sanatçının çok sayıda radyo programı olmuştur. Âşık Daimi'nin hayatı hakkında: Süleyman Zaman Can "Derinliklerin Ozanı Âşık Daimi Yaşamı, Felsefesi ve Şiirleri" (Adil Ali Atalay Yayınları) adlı bir eser yazılmış, Yedigâr Aydın Orhan tarafından hazırlanan kitap, Âşık Daimi, Hayatı ve Eserleri (1999) adıyla yayınlanmıştır. Daimi aynı noktada buluşuyoruz içimizle dışımızdaki manzaraların birleştirilmesiyle... Bu da bizi âşıklar hizasına çekiyor. Usta Daimi, çırak Fizahi... İşte bu yüzden "Bir Gerçeğe Bel Bağladım Erenler" diyoruz.

*"Bir gerçeğe bel bağladım erenler
Aldı benliğimi bitirdi beni
Damla idim bir ırmağa karıştım
Denizden denize götürdü beni*

*Nice kaptan kaba boşaldım doldum
Karıştım denize deniz ben oldum
Damlanın içinde evreni buldum
Yine benden bana getirdi beni*

...

*Çiğnediler dişler ile ezildim
Vücut eleğinden geçtim süzüldüm
Çaldı kalem bir deftere yazıldım
İrfan mektebine yetirdi beni*

*Daimi'yim ermişlerin ereği
Böyle idi tabiatın gereği
Ölmez bir ananın oldum bebeği
Aldı dizlerine oturdu beni”*

Daimi'nin yüreği volkanik bir dağ... Ne zaman sazı eline alsa bütün insanlığın yüreğinden geçen mahşeri kalabalık teşkil eden gamı gözlemleyip, onlardan sair insanlığın haberdar olmasını sağlıyor. Geceyi güne, günü geceye bağlayan bu sistemin ustasını kelimelerin özünde insandan in/sana, aktaran bu âşık, Âşık Garip'ten sonra sevdiğine kavuşan ikinci kişidir ki, başka bir âşık yoktur. Üçüncüsü olur mu, biz görür müyüz, bilemiyoruz. Eskiler derler ya “nasip, kismet...” aynen öyle...

*“Sail gider isen huzur-i yâre
Dertli bülbül gibi zarım var söyle
Eyledim sinemi ben pare pare
Leyl ü nehar sönmez narım var söyle*

...

*Daimi yoluna bakınsın gezsın
Gerdana inciler takınsın gezsın
Uğru haramiden sakınsın gezsın
Benim o bahçede barım var söyle”*

Daimi bir ideoloji âşığı aynı zamanda Hak ve halk âşığı olma dışında. Bu ideoloji insana hizmet ve insani hizmet olarak değerlendirilebilir. Bunu bakın Daimi'nin kendisi nasıl değerlendiriyor:

*“Tüm vadiler gibi sahralar gibi
Sıradağlar gibi yaylalar gibi
Akan sular gibi deryalar gibi
Cümle âlem bir can imiş bilmedim”*

Daimi'yi yetiştirdiği gelenekten dolayı, en çok üzerinde durduğu konular, yukarıda da belirttiğimiz gibi, peygamber sevgisi, ehl-i beyt ve tasavvuftur. Tasavvufta gerek ehl-i kâmil kişileri, gerekse, tasavvufun kavramlarını deyişlerinde işleyen Hak ozanıdır. Bence zaten Hakkı bilmeyen halkı da bilmez, kendini de bilmez.

*“Bulmak ister isen eğer didarı
Semine çarh vurup pervanesi ol
Terk eyle dünyada can ile varı
Muhammet Ali'nin üryanesi ol”*

Ve:

*“Pervaneyim didarına
Yanarım aşkın narına
Ene'l Hak Mansur darına
Durdum eyvallah eyvallah”*

Evet, Daimi, yüreklerimizde daima yaşamını sürdürecektir. Her söylediği deyişle ya dini bir konuyu yüreklere ulaştırmak, ya kendi yüreğindeki bu muhabbeti diğer insanlarla paylaşmak arzusu ve gayretini içindedir. Bu yüzden benim için de, Daimi deyişleri vazgeçilmez konumdur.

Daimi'yi rahmet, minnet ve dua ile anıyoruz. Mekânı cennet olsun.